

A wide-angle photograph of a deep, narrow canyon. The walls are composed of dark, layered rock formations. A river flows through the center, with white water rapids. A small figure of a kayaker is visible in the distance, navigating the rapids. The sky is visible at the top of the canyon.

WayScience

10th International Scientific and
Practical Internet Conference

«Modern Movement of Science»

Отже, раціональне використання природних ресурсів (у нашому випадку - водних), гармонізація взаємин людини і природи, охорона навколишнього середовища – ці питання відносяться до найбільш актуальних проблем сьогодення, бо торкаються кожного жителя планети, оскільки від їхнього вирішення залежить майбутнє всього людства.

Список літератури:

1. Сташук В.А. Водні ресурси України: стан, прогноз, раціональне використання і відтворення. Тов. «Знання» України, 2002.– 6 -19 с.
2. Паламарчук М.М., Закорчевна Н.Б. Водний фонд України: Довідковий посібник/За ред. В.М.Хорєва, К.А.Алієва - К.: Ніка-центр, 2001. – 392 с
3. Левківський, С.С. Раціональне використання і охорона водних ресурсів : Підручник / С.С.Левківський, М.М.Падун. – К. : Либідь, 2006. – 280 с
4. Петровська, М. Охорона вод : Навчальний посібник /М.Петровська. – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2005. – 205 с.

Тематика: Сільськогосподарські науки

ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД СОРТОВОГО СКЛАДУ В УМОВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Тетерук О.В.

асистент кафедри рослинництва, генетики, селекції та насінництва
ДВНЗ «Херсонський державний аграрно-економічний університет»

plant_UA@ukr.net

Пшениця – найбільш цінна зернова культура, як з точки зору її походження, так і її використання в якості джерела продуктів харчування для людини та тварин.

Оптимізація сортового складу ярої пшениці універсального типу використання з високим генетичним потенціалом урожайності, позитивно реагуючих на кращі умови вирощування і здатних одночасно в жорстких несприятливих умовах утримати високим нижній поріг урожайності, є надзвичайно актуальною проблемою. Її вирішення можна прискорити завдяки системному підходу, який включає залучення і використання вихідного матеріалу, стійкого до несприятливих умов вирощування і створеного на основі сортів різного ступеня інтенсивності і адаптивного потенціалу. В Україні більшість сортів, що вирощуються у виробництві, не зовсім придатні за показниками стійкості до біотичних та абіотичних чинників середовища, урожайності і якості зерна. Недостатньо визначено особливості стійкості сортів різної інтенсивності проти несприятливих умов вирощування.

Тому метою досліджень було проаналізувати особливості формування урожайності сортів пшениці ярої в посушливих умовах півдня України.

Робочою програмою досліджень передбачалось вивчення особливостей загального формування і росту рослин, а також рівня варіювання зернової продуктивності сортів ярої м'якої та твердої пшениць в умовах південного Степу України. Предметом досліджень були сорти ярої твердої та м'якої пшениці Української селекції (Харківська 30, Харківська 27, Харківська 37, Харківська 39, Луганська 7); російської селекції (Людмила, Іволга, Прохорівка, Безенчукська 200); білоруської селекції (Білоруська 12); датської селекції (MICHAEL); канадської селекції (AC VISTA).

Тривалість вегетаційного періоду – важлива господарсько-біологічна характеристика сортових зразків. Має значення й тривалість окремих його елементів як характеристика екологічної пристосованості.

За даними наших досліджень встановлено, що найкоротший вегетаційний період (сходи – повна стиглість) мав сорт AC VISTA (яра м'яка пшениця) – 99 днів. Це в середньому на 5 днів менше ніж у стандарту Харківська 30. Що стосується сортів ярої твердої пшениці, то найкоротшим вегетаційний період

зафіксовано у стандарту Харківська 39 та Харківська 37 (відповідно 99 та 102 дні).

Використання сортів, що поєднують високий потенціал урожайності з генетичним його захистом від лімітуючих факторів середовища, грибкових захворювань – одне з центральних питань в адаптивному землеробстві. Недобір урожаю від ураження рослин хворобами в окремі роки досягає 26-38%.

Сорти ярої м'якої пшениці Іволга та АС VISTA мали більшу стійкість до ураження грибковими захворюваннями ніж стандарт Харківська 30.

Що стосується сортів ярої твердої пшениці, то найбільш стійкими до грибкових захворювань виявилися сорти Харківська 37 та Луганська 7, ураженість яких була меншою ніж у стандарту Харківська 39 на 1,9% та 1,2% відповідно.

Аналізуючи результати вимірювання висоти та площі листкової поверхні в фазу цвітіння у різних сортів ярої м'якої та ярої твердої пшениці, встановлено, що найбільшою площею листкової поверхні у сортів ярої м'якої пшениці, що вивчалися у дослідках, була у сорту Іволга (44,2 тис. м²/га). Сорти ярої твердої пшениці – Людмила та Безенчукська 200 перевищували стандарт Харківська 39 за площею листкової поверхні відповідно на 5,3 та 3,5 тис. м²/га.

Нами встановлено, що практично усі сорти як ярої м'якої, так і ярої твердої пшениці, які вивчались у дослідках перевищували стандарт за показниками урожайності. Так, серед зразків ярої твердої пшениці тільки сорти Харківська 27 та Луганська 7 мали дещо меншу урожайність ніж стандарт Харківська 39. Серед сортів ярої м'якої пшениці можна виділити АС VISTA та Білоруська 12, які по показникам урожайності перевищували стандарт Харківську 30, в середньому, відповідно на 7,6 та 6,3 ц/га. Серед сортів ярої твердої пшениці – Людмила, величина урожайності якої була більшою ніж у стандарту Харківська 39, в середньому, на 2,4 ц/га, що мало вплив на економічні показники вирощування цих сортів.

При вирощуванні ярої пшениці поряд з підвищенням урожайного потенціалу головним напрямком є підвищення якості зерна, що також

досягається при дотримуванні оптимального підбору сортів, який забезпечує найбільш повну реалізацію цих інтегральних ознак рослин.

Найбільший вміст білка у сортів ярої м'якої пшениці виявився у стандарту Харківська 30 (14,5%). Дещо менше білку містилось у сортів Прохорівка та Іволга (13,9% та 13,6% відповідно). Стосовно вмісту клейковини сорти Білоруська 12 та MICHAEL були на рівні стандарту (33%).

Із сортів ярої твердої пшениці найбільш якісне насіння мав сорт Харківська 27, вміст білка в якому становило 16,4% та клейковини 34%. Це більше ніж у стандарту Харківська 39 відповідно на 0,9% та 1,0%.

Отже, в умовах півдня України для отримання високої врожайності зерна ярої пшениці пропонуємо вирощувати декілька сортів, серед яких чільне місце займає AC VISTA (яра м'яка пшениця) та Людмила (яра тверда пшениця), що забезпечить отримання високих врожаїв, низької собівартості та високої рентабельності.

Тематика: Педагогічні науки

КУЛЬТУРА СПІЛКУВАННЯ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Телстова С.Г.

кандидат філологічних наук, доцент

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

В умовах впровадження в педагогічну практику ідей педагогіки «співпраці», «діалогу», принципу суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників навчально-виховного процесу посилюються вимоги, що висуваються до комунікативної складової педагогічної діяльності. Комунікативна компетентність учителя є необхідною умовою досягнення високого рівня педагогічної майстерності й успішного оволодіння професійною культурою.